

všechno zabezpečovat, že ji nemůžu před vším chránit. Zkrátka jsem občas podle pláče zjistila, že se třeba skřípla, a ona se tím pádem rychle učila, co smí a co ne, a že za ní máma neběhá a nedělá jí tu záchranou síť, takže s nějakými hloupostmi brzy přestala. Venku mi s Eliškou pomáhal většinou manžel nebo kamarádky, ale na zahradě jsem to s ní postupně zvládala sama. Důležité bylo naučit ji, že se musí vždycky ozvat, natrénovaly jsme, že jsme na sebe vždy zahoukaly.

■ **Prý vaší slabiny nikdy nezneužila, že by provedla nějakou lumpárnu, protože na ni nemůžete přijít...**

Ne, nikdy nic takového neudělala. Ona je celkově trošku taková „malá dospělá“, nikdy nějak dětsky nebláznila, že by se třeba prala s dětmi, vždycky byla taková malá dáma. Jinak je to rošťák, ale co se týká mých očí, dodržuje všechno a já jí nic nepřikazuju. Jen vysvětluju, proč některé věci nemá dělat, a ona to akceptuje. Asi mám štěstí.

■ **Zdává se vám o životě předtím, než jste přišla o zrak?**

Zdává, mám normálně barevné sny. Zdají se mi sny, které se odehrávají v mém dětství i v současnosti, ale teď už mi do snů vstoupilo i to, že nevidím. Někde třeba stojím, a i když vidím všechno, co je přede mnou, nejsem schopná sama vykročit a čekám, až mě někdo odvede. A když jdu náhodou sama, pořád se prodírám nějakými stromy a houštím.

■ **Jaký to byl pocit, který vás kdysi varoval před šlápnutím na zmiň?**

▼ **Navzdory svému handicapu si Marianna Machalová Jánošíková (na snímku se svou sochou *Povídej, poslouchám*) vždy potrpěla na svůj vzhled. Po narození dcery si prý splnila dávné přání a obarvila si vlasy na rezavo. Oblečení rozeznává podle struktury látky a značek, které si na ně dělá podle barev.**

▲ „Jsem ráda, že jsem dřív viděla, mám ty obrazy uložené v paměti a pořád z nich čerpám,“ říká nevidomá sochařka Marianna Machalová Jánošíková. Nyní vydala autobiografickou knihu s příznačným názvem *Světlo je i za oponou*.

Byli jsme s manželem na procházce v lese, on šel přede mnou, já už jsem zvedla nohu a chystala jsem se vykročit přesně tím směrem, kde se zmije vyhřívala. V okamžiku, kdy už jsem měla nohu ve vzduchu, něco mě zamrazilo a řekla jsem si, že tudy prostě nepůjdu. Petr pak zjistil, že tam byla zmi-

„Sochat můžu jen polovinu týdne.“

je. Nevím, jestli je to přímo intuice, možná jsem jen schopná lépe vyhodnotit prostor a situaci.

■ **Vzpomenete si na nějaký konkrétní figl, který vám pomohl, když jste se učila žít bez zraku?**

Když jsem ještě viděla, chodila jsem na kurz, kde mě na slepotu připravovali. Učili jsme se třeba vařit se zavázanýma očima. Tehdy jsem zjistila, že když děláte maso na pánvi, tak ono jakoby šustí, když už je hotové. Pak vám ještě pomůže propíchnout jej. Když cítíte, že už neklade odpor, není gumové, je hotovo. Na další věci jsem si pak našla svoje vlastní způsoby a dneska už v kuchyni zvládám v podstatě cokoli.

■ **Vaše postižení zraku souvisí s juvenilní revmatoidní artritidou. Nemocí, kterou způsobuje buď nějaký vadný gen, či porucha imunitního systému. Cévy jsou v dětství ucpané zánětlivými buňkami, dochází k zánětům kloubů a hlavní komplikací bývá zánět sklivce nebo čočky. Vy sama jste přiznala, že bolesti těla vás v posledních letech omezují daleko více než samotná slepota. Jaký je váš zdravotní stav teď?**

Užívám teď dobrou léčbu, která mi drží zánět v těle pod kontrolou, ale dlouhodobé působení toho zánětu v celém těle a ve šlachách způsobil, že jsem musela, a ještě budu muset podstoupit řadu operací. Při každé mi něco sešroubují a tak. Teď mě třeba čekají nějaká vyšetření páteře. V poslední době jsem na tom zhruba polovinu času dobře, takže můžu vést obvyklý způsob života, a polovinu času mám horší dny, kdy bohužel nemůžu ani sochat. Ale pokud nastane nějaká mimořádná situace a já prostě musím fungovat, mám naštěstí k dispozici i silnější léky, které mi krátkodobě pomůžou. Většinou to bývá tak, že zhruba čtyři pět dní v týdnu je dobrých, takže to pak přeženu s prací nebo cvičením a zbytek týdne se z toho vzpamatovávám. Můj muž mě vždycky brzdí, abych se nepřepínala. Jenže když víte, že přijde zase to horší období, chcete prostě čas, kdy je vám dobře, využít na maximum.

